אישים באגרות הראי"ה

הרב משה פרנקנטל (ר' משה שוחט)

ראש השוחטים בירושלים, שכיהן כבורר בדין תורה בעניין "הכרמל המזרחי" · תרי"ט – תש"ב (1859–1942)

2 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

הרב משה זלמן פרנקנטל נולד בשנת תרי"ט (1859) בלודז' שבפולין, ובצעירותו עלה לירושלים. הוא היה ממקורביו של מהרי"ל דיסקין, ועל פי הוראתו נתמנה לראש השוחטים בירושלים, ומאז נקרא "ר' משה שוחט". בגיל ארבעים פרש מן השחיטה, ומאז עסק בתורה. היה מגבאי הישיבה הגדולה ותלמוד התורה "מאה שערים", וחתם עם רבני ירושלים על כרוזים ציבוריים. נפטר בכ"ה באלול תש"ב (1942), ונקבר בהר הזיתים.

הרב קוק על הרב משה פרנקנטל

בטבת תרע"ג (1913) כיהן הרב פרנקנטל כבורר, יחד עם "הרב ר' לייב דיין", בסכסוך בין מר פרידמן לבין חברת "הכרמל המזרחי" בחיפה. מנהלי החברה ביקשו לפסול את הבוררים, כי חששו שידונו דין תורה. הרב קוק כתב להם שבחוזה שלהם נקבע שכל סכסוך יתברר על פי "זה בורר לו אחד", ולכן אין לפסול את הבוררים (כרך ב', אגרת תפ).

כמה ימים אחר כך כתב הרב קוק לשני הבוררים שהוא מצטער על הסיבוכים, וחיזק את החלטתו שמסר בטלגרמה: מפני השלום יצורף אליהם סוחר מחיפה, וגם הצד השני יוסיף בורר, כך שיהיו שלושה מכל צד. אם יהיו חילוקי דעות, ישלחו לו את שמות המועמדים והוא יבחר (כרך ב', אגרת תצו).

האגרות

כרך ב', אגרת תפ: בט"ז בטבת תרע"ג, אל מנהלי "הכרמל המזרחי": אין לפסול את הבוררים, הרב ר' לייב דיין והרב משה שוחט.

"שכבודם חפצים לפסול את הבוררים הרב ר' לייב דיין והר"מ שוחט"

כרך ב', אגרת תצו: בי"ט בטבת תרע"ג, מיפו, אליו ואל הבורר השני: מפני השלום יצורפו בוררים נוספים, שלושה מכל צד.

"והנני לחזק בזה את החלטתי, ע"פ הדעפעשע, שמסרתי לפני ש"ק העבר ל"כרמל" דפה לשלחו לחיפה"

נוסח האגרות – עם ביאור

2 האגרות שבהן נזכר הרב משה פרנקנטל, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תפ

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ז טבת תרע"ג - יפו **נמען:** מנהלי 'הכרמל המזרחי' בחיפה

מנהלי 'הכרמל המזרחי' רוצים לפסול את הבוררים הרב לייב דיין והר"מ שוחט, כי חוששים שידונו דין תורה, בעוד שהחוזה מחייב בוררות של סוחרים. הרב קוק קובע שאין פסול: שניהם בקיאים במסחר, ודין התורה עצמו מחייב לדון לפי שיקול מסחרי כשהוסכם כך.

עיקרי הדברים

- בוררות סוחרים.
- תלמידי חכמים כבוררים כשרים.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ט"ז טבת תרע"ג[4]

לכבוד מנהלי "הכרמל המזרחי" בחיפה [סניף חברת "כרמל מזרחי", משווקת יינות המושבות] ת"ו, שלו'[5].

הגיעה לידי ידיעה טלגרפית, מצד מר פרידמן, שכבודם חפצים לפסול את הבוררים הרב ר'[6] לייב דיין והר"מ[7] שוחט, מפני שהנכם חוששים שידונו דין תורה, מה שהוא נגד כתב החוזה שלכם, שכתוב בו שכל סכסוך שביניכם יתברר ע"פ[8] זבל"א[9] של סוחרים. ["זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד": בוררות]

ע"כ[10] אתכבד בזה להודיע לכבודם, שאיני מוצא שום פסול בהבוררים הנ"ל[11], מאחר ששניהם הם אנשים ידועים, בתור בקיאים בטיב מסחרים ככל הסוחרים, והם ג"כ[12] עסוקים במסחרים שונים, ומה שהם ג"כ יודעי תורה, אין זה גרעון לנידון שלנו, כי יודעים הם שע"פ[13] החוזה, דין התורה בעצמו מחייב הוא לדון ע"פ שיקול הדעת המסחרי כדרך הפסקים של בוררים סוחרים.

אקוה שהדרת כבודם יקבלו את דברי וישימו בזה קץ לעסק מסובך דנא, כראוי לכבודה של האגודה הנכבדה, ושל אנשים נכבדים בכלל, כמו שהם כאן באמת שני הצדדים.

ברגשי כבוד וברכה מקודש,

הק' אברהם יצחק ה"ק

נ. ב. כתוכן הדברים הנ"ל כבר הודעתי בדעפעשע,

הנ"ל.

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. שלו' - שלום
6. ר' - רבי

7. והר"מ - ו + הר"מ: הרב רבי שם שמתחיל באות מ (כגון משה / מאיר / מרדכי / מנחם / מיכל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
8. ע"פ - על פי
9. זבל"א - זה בורר לו אחד (בוררות)
10. ע"כ - על כן
11. הנ"ל - הנזכר לעיל
12. ג"כ - גם כן
13. שע"פ - שעל פי

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תצו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ט טבת תרע"ג - יפו **נמען:** הרב אברהם אהרן וולך (?) והרב משה פרנקנטל

הרב קוק מצטער על הסיבוכים בבוררות בחיפה, ומחזק את החלטתו הטלגרפית: מפני השלום יצורף לבוררים סוחר מחיפה, וגם הצד השני יוסיף בורר, כך שיהיו שלושה מכל צד. אם יהיו חילוקי דעות, ישלחו שמות מועמדים והרב קוק יבחר.

עיקרי הדברים

- הרחבת הבוררות בחיפה.
- שלום.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"ט טבת תרע"ג[4]

שלו'[5] רב לכבוד ידידי נפשי הרב המאוה"ג[6] אוצר תוי"ר[7] מוהרא"ו[8] ד"ץ[9], והרב הגדול בתוי"ר[10] מו"ה[11] משה פראנקעזטהאל, שליט"א[12].

אחדשה"ט[13] באה"ר[14],

יקרת מכתב כת"ר[15] הגיעני, ומאד אצטער על הסיבוכים שנעשו בענין, והנני לחזק בזה את החלטתי, ע"פ[16] הדעפעשע, שמסרתי לפני ש"ק[17] העבר ל"כרמל" דפה לשלחו לחיפה, [ראו (כרך ב', אגרת תפ)] שמפני השלו'[18] להם פרידמן ובניו לצרף עם כת"ר סוחר אחד מחיפה, וממילא מובן שגם מהצד השני יהי'[19] נאות להוסיף עוד בורר, ויהיו שלשה מכל צד, מצדם מה טוב, ואם יהיו ביניהם חילופי דעות שמות הקנדידטים ואברר מהם את היותר נאות לענין בעה"י[20].

בתקותי, שיעלה ביד כת"ר להביא את הענין למצב השקט והשלו'[21], הנני מקצר וחותם בברכה ואה"ר[22], כנה"ר[23] ונפש ידי"ע[24] חותם בכל חותמי ברכות,

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. שלו' - שלום
6. המאוה"ג - המאור הגדול
7. תוי"ר - תורה ויראה
8. מוהרא"ו - מורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות א, ו (למשל: אברהם + וולף) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
9. ד"ץ - דיין צדק
10. בתוי"ר - בתורה ויראה
11. מו"ה - מורנו הרב
12. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן

13. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
14. באה"ר - באהבה רבה
15. כת"ר - כבוד תורתו
16. ע"פ - על פי
17. ש"ק - שבת קודש
18. השלו' - השלום
19. יהי' - יהיה
20. בעה"י - בעזרת השם יתברך
21. והשלו' - והשלום
22. ואה"ר - ואהבה רבה
23. כנה"ר - כנפשו הרמה
24. ידי"ע - ידידו עוז